„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
За Угарску, Србију, Црну Гору и друге стране земље:

на годину	К 34·—	46 — дин.
на по године	К 17·—	23· „
на чет. год.	К 8·50	11·50 „

Поједини бројеви стају 12 потура

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 163. У Новом Саду, у уторак 20. августа (2. септембра) 1913. Година XXIX.

Мађарски државници и Балкан.

Мађарска политика према Балкану врло је несретна, јер се мађарски државници налазе у *процепу*: какав положај да заузму према великим догађајима на Балкану и читавом преображају европскога истока. Некад су мађарски државници, за време међу октобарском дипломом од године 1860. и државоправним поравнањем са Аустријом у години 1867. нагињали истоку. У оно доба је гласовити гроф *Јулије Андраши*, који је после у Берлину године 1878. кројио капу балканским народима, био *Кошутовац*, те се као такови борио против знаменитога Павла пл. *Шомшића*, који је са његовим друштвом према оном Кошутовом пројекту подунавске конфедерације рекао: *пре* у бечки рајхсрат, него у београдску скупштину и букурешку комору. Данас после великих догађаја на Балкану, мађарским државницима, у њихову процепу према Балкану изалазе пред очи као Банков дух у Шекспировим Макбету, оно што је рекао Кошут: да ће *двоглави аустријски орао* на равницама Угарске пропасти, али с њиме и мађарски народ, који је стајао уз тог двоглавог орла.

Ових дана је гроф Михајло *Карољи*, један од најстаријих мађарских коленовића, у бечкој „Neue Freie Presse“ балканску политику грофа *Берхтолда* у *млево* сатро. Рекао је, да је та политика *несрећа* и за монархију и за Угарску, јер свуда се опире наравном току ствари, свуда ствара непријатеље, свуда омразу, те ће монархија са Угарском доћи међу велесилама у потпуну *усамљеност*, а требало би да нашу политику доведемо у склад са политиком нових држава на Балкану. То је тако, као што каже гроф Михајло Карољи. Али шта ћете кад је гроф Јулије *Андраши*, син великога Андрашија, данас такођер опозиционалац као и Карољи, поздравио са највећим одушевљењем *стварање Албаније*, па био први мађарски „Албанац“, те тера чисто бечку балканску политику. Истина, и тај гроф Јулије Андраши мало се био тргнуо, кад је гроф Берхтолд форсирао *ревизију* букурешкога мира, те се одлучно изјавио *против* ревизије. Али и Андраши и Карољи мање више су за бечку балканску политику само у *поправљеном* издању. Они *не ће* Тису који је коруптивним средствима створио себи саборску већину, како би без запреке могао извршавати бечку политику. У овом је читава мађарска опозициона политика.

Али иначе мађарска балканска политика много се не разликује од бечке балканске политике, наравно само би желели „поправљено издање.“

То се видело по становишту Андрашијевом, док је још био министар. У једном свом говору правдао је источну политику свога пок. оца, па је рекао, да је и његов отац био за оно: Балкан балканским народима. На ово му је један Србин посланик народносне странке приговорио: а шта је са Босном и Херцеговином! Хе!, рече гроф Андраши, Босна и Херцеговина **нама** требају.

То је оно баш, што читав *процес* у којем се мађарска политика према Балкану налази, лежи у том, што је читав *извор* кривој мађарској политици: Босна и Херцеговина. Мађарски државници данас *не ће* да се сећају да је године 1878. приликом окупације широм Угарске био поклич Мађара: *не треба* нам Босна. Али после је *Коломан Тиса* (отац садашњега Стевана Тисе) препоручио Мађарима окупацију Босне и Херцеговине с тим, да је окупација смрвила главу словенској хидри. Па је онда сагласно са Бечом почела *империјалистичка* политика на Балкану. Видело се то после у оном бесмисленом царинском рату против Србије и читавој политици против балканских народа. У унутарњој политици пак против Хрватске и немађарских народа имало је то својих страшних последица. Баш за време владавине мађарске коалиције у којој су били исти људи, који су данас у мађарској опозицији, била су гоњења немађарских народа на дневном реду. Затвори били су пуни са народносним новинарима и посланицима. Ваља споменути само Словака посланика *Милана Иванку*, који је био осуђен на више месеци затвора и имао да плати 16.000 круна судских трошкова. А шта да кажемо тек о крвавој словачкој *Чернови* и румунској *Панади*, па тек за онај скандалозан процес у Загребу против Срба, који су мађарски државници потпуно одобравали.

Кад је онамад у „N. Freie Presse“ гроф Михаило *Карољи* тако жестоко напао грофа *Берхтолда*, тада је данашња Тисина влада у „Pester Lloyd“ у сасвим значајно одговорила тој мађарској опозицији. Рекла је: кад мађарска опозиција сада тако жестоко напада грофа Берхтолда због његове балканске политике, што то *није пре чинила него тек сада*? И заиста, за читаво време, првога и другога балканскога рата, мађарска опозиција је ћутала, а страном одобравали бечку балканску политику. Мађарска штампа била је одлучно уз Бугаре.

Ми лако појмимо да мађарски државници траже свога наслона у Бечу, па су давно напустили Кошутову политику: *кидања* са Аустријом. Мађарски државници налазе најбољега јемства за *опстанак мађарскога народа у заједници са Аустријом*. И заиста *дуализам* је мађарском народу прибавио *одлучан уплив на политику велике дунавске монархије*. Али баш према том одлучном упливу требали су мађарски државници тај свој уплив друкчије употребити, па би дошли били у *повољнији одношај према Балкану*. Империјалистичка политика *није била то средство*. Данас мађарски народ мора да дели са Аустријом читаву *омразу* Европе. Ми питамо, шта данас Угарска и мађарски народ имају од Босне и Херцеговине? Једино да је тамо заменик војничкога управника један помађарени Словак.

Све би друкчије било да су мађарски државници друкчије *знали удесити своју балканску политику*. Други би облик имао и одношај према народима на Балкану, и према немађарским народима у Угарској.

Али што није било, то још може бити, ако мађарска опозиција, кад дође на владу, удеси друкчије своју политику са својим упливом у Бечу.

⊙

Земун или Загреб?

У Угарској је међу индустријалцима заметнута акција за извоз робе на Балкан.

У ту сврху држи се за потребно, да се приреди велика балканска изложба, како би се Балканци што боље упознали са производима угарске трговине и индустрије па док једни шпедирају за Загреб, као најзгодније место за приређење изложбе, одушевљавају се други за Земун, а има гласова, који би за то одабрали Будимпешту или који балкански град. Признати се мора, да баш није тако једноставно питање: где да се та изложба приреди? На таково питање тим је теже данас одговорити, што је неспретно наше дипломатисање за последњег балканског рата отуђило од нас балканске народе и пресекло сваки пут нашој индустријској производњи за Балкан.

Још су нам свеже у памети речи трговаца са Балкана, добациване нашим путницима: „Идите у Албанију!“

Да се утре пут нашој извозној трговини на Балкану, од потребе је да у ту циљ и наша дипломација учини своје. Запети одношај, који постоји између наше монархије и суседне Србије, морао би једном престати а баш данас и не постоји ни најмањи разлог за даље одржање такога одношаја. Прелаз на граници и саобраћај лађама и железницом, морао би се свести на прилике нормалне, а да се тако балканским народима у опће, Србима у Србији на посе даде осетити тежња, искрена тежња с наше стране за индустријално-трговачко зближење. Такав корак је у толико нужнији, што — како је познато — предстоји склапање трговачко-царинског уговора између нас и Србије, па већ разлози најобичније — рецимо — практичне мудрости, морају нас принукати на такав поступак.

Државе на Балкану имаће након свршена рата да предузму акције најширих обима на пољу културнога рада. Ту ће се градити железнице, дизати касарне, школе, уреди, ћуприје и т. д. а добава грађевног материјала нарочито жељезног, стакленог и др. улазиће у милијоне круна.

Прометна средства и најкраћи пут за добаву свега тога материјала воде у нашу монархију. А да се монархија овом приликом окористи паметним трговачко-царинским уговором са суседним балканским државама, неодољива је потреба, да једном за свагда раскрсти са неплодном својом досадањом балканском политиком. О томе, држимо, да су чврсто уверени и они у Бечу, као и они у Будимпешти.

Сад још одговор на питање: где да се приреди изложба? *Земун је зато најприкладније место.*

У Земун воде железнички путови од Будимпеште и Загреба, из Бугарске, Турске, Грчке, Србије, а Савом и Дунавом плове лађе, па тако Земун има предност над Загребом.

Земун је тако рећи кључ Балкана, на периферији монархије, везан саобраћајем локалне лађе са Београдом, чини с овим готово једну варош у коју се сместити може стотинама хиљада гостију. Сам Земун имаде згодних градских земљишта за смештање изложбе; у њему се говоре сви европски језици. Ту се чује француски, турски, грчки, руски и т. д. Свега тога нема Загреб, а уз то је Балканцу Земун много ближи, он има за нас јаче привлачне снаге него ма који други град, — а с тим се мора рачунати, хоћемо ли, да изложба получи жељена успеха.

Сремац.

Бугарска и Турска.

— Директни преговори између бугарске владе и Порте. —

Последице лудила бугарских државника ликвидишу се: **бугарска је влада пристала на директне преговоре са Турском.** То значи, да су Једрене за Бугарску изгубљени.

Вест ће та мало кога изненадити, јер се већ раније видило, да је Бугарска остављена сама себи. Њезина се војна снага разбила о српски бедем, и онда су је сви оставили. Европа је постала према Бугарској резервисана и с тога, што су се Бугари својим варварствима компромитовали. У Европи се мислило, да су Бугари културан и честит народ, а рат са Србима и Грцима открио је сву њихову голотињу и страховито варварство. Европа се према таком народу одмах резервисала.

Са српског националног гледишта није ни мало трагично, што Бугари губе Једрене. Срби су им помогли, да их освоје; што су их Бугари лакомислено изгубили, Срби нису криви. Пошто су пак Бугари вероломан и неморалан народ, није лоше, да им и Турци остану на врату.

У осталом Бугари су толико истрошени, да ће им за прибирање много година требати. Војска је њихова рупнисана и изгубила је компас, финансијски се упропастили, углед су свој у Европи изгубили, те ће Марицом још много воде протећи, док Бугари ту пустош поправе.

Бугари ће се такођер морати и правоме родољубљу да науче, јер су неки њихови људи у рату показали да нису родољуби. **Ствар са лиферацијама баца на њих врло ружну светлост: Они су страховито крали!** Лиферанти су од војника до генерала подмазивали. Лиферанти су на

пример плаћали београдској кланици месо 1·50 динара, а лиферовали су бугарској војсци за 2·50 динара. Динар по кили ишао је на хасну и подмазивање! Са лиферовањем ситне хране још се горе пљачкало. Где се тако ради, ту нема национ̂алнога заноса и родољубља. Ту су идеал: паре!

Софија, 17. августа.
(Буг. телегр, агенција.)

Бугарска је влада данас закључила, да са Портом ступи у директне преговоре.

Делегати ће убрзо бити десигновани.

Франкфурт, 17. августа.

Цариградски дописник „Франкфуртских Новина“ јавља, да је бугарска влада овластила Начовића, да ступи у директне преговоре са Портом. Протокол о миру имаће 11 тачака, а из Софије ће бити послата још четири делегата.

БАЛКАН.

— Србијини односи са суседима. — Одлазак српске војске из Белоградчика. — Преурањене вести. — Грци још остају у Дедеагачу. — Српско-црногорска граница. — Нови српски дивизијари. —

Београдски дописник загребачког „Србобрана“ извештава овај лист о Србијиним најактуалнијим питањима, па за односе са суседима каже, **да између Србије и Грчке важи савезни однос према ранијим уговорима обновљеним и допуњенимпре бугарскога рата. Са Румунијом се имаде за сада још само формално довршити утаначење за поштанску унију између Србије, Румуније, Грчке и Црне Горе! И у политичком смислу су учињена још у Букурешту утаначења нарочито за гаранцију резултата букурешког мира.**

Што се тиче Солуна, **Србија ће имати свој властити део луке и своју царинарницу за робу у Србију и из Србије.**

У питању односа са Аустро-Угарском каже дописник „Србобранов“, **да ће поред питања о допунама трговачкоме уговору бити најважније питање железница.** Последње питање има две главне тачке: питање оријенталних железница, чији је већи део акција купила једна аустријска финансијска група и питање о прикључцима српских на босанске железнице. Оријенталне железнице ће се претворити у државне, а за спој српско-босанских железница на српској страни нема стварне препреке.

Питање управе нових Србијиних крајева није дефинитивно решено, а постоје два мишљена о томе: да неко време остане војничка управа и да се одмах уведе и у нове крајеве уставно стање. Чим се ових дана одреде границе, изићи ће краљев указ о анексији нових крајева.

О одласку српских чета из Белоградчика доноси „Србобран“ овај телеграм:

„Грађани у Белоградчику сами су замолили Србе, да оставе малу посаду, док стигну бугарске власти, да чува ред. (А у Софији имају образа, да говоре о неким српским дивљаштвима и насиљима. Ур.) Срби су то отклонили, јер нису за то имали овласти и позвали су грађане, да сами саставе чету за чување реда. Пригодом одласка српских чета још рано у зору, све грађанство је испратило Србе, посипајући војску цвећем и хвалећи ред и предусретљиво понашање заповедника. У име грађана захвалио се Србима на добром поступању члан бугарског Собрања Ђиро Панов, који је најласкавијим речима благодарио команданту Станковићу и браћи Србима и на растанку се пољуиио са одлазећим командантом.“

О посети краља Петра у Бечу „Србобран“ доноси ово саопштење из Београда:

„На упућеним местима изјављују, да није ништа познато о посети краља Петра у Бечу, нити о састанку Пашића са грофом Берхтолдом, као и о посети руског цара у Београду. Веома је преурањено говорити о таквим посетама и састанцима, јер пре тога има још штошта да се разбистри и на чистац изведе између Беча и Београда. О посети краља Петра у Бечу може бити говора, када се прилике на обострано задовољство реше.“

Атина, 17. августа.

Бугарска је влада замолила, да у Дедеагачу још остане грчка посада, док Бугари ие пошљу тамо војску и потребно чиновништво.

Београд, 17. августа.

Питање граница између Србије и Црне Горе решено је на обострано задовољство. Данас ће се о томе потписати протокол.

Београд, 17. августа.

Именовани су нови команданти дивизија, и то: дунавске Мита Анђелковић, дринске Никола Стефановић, шумадијске Божа Терзић, моравске генерал Илија Гојковић, тимочке Кондић, вардарске Дамјан Поповић, косовске Стева Миловановић, брегалничке Милован Недић, битољске Воја Живановић, ибарске Драгутин Милутиновић.

Пада у очи, да су сви нови команданти дивизија млађи људи, испод 45 година.

ЈОШ О СВЕЧАНОМ УЛАСКУ ВОЈСКЕ У БЕОГРАД И ОТКРИВАЊУ КАРАЂОРЂЕВОГ СПОМЕНИКА.*

За време полагања венаца певачи су певали *„Ај трубачу!“* На споменик су положили зелене лаворове венце:

Влада, Народна Скупштина, општина београдока, Универзитет, народ београд. округа, *представници Хрвата, Словенци*, Занатлијска Комора, Трговачка Омладина и Трговачко Удружење, Коло Српских Сестара, Друштво кнегиње Љубице, Српско јеврејско женско друштво „Добротвор“, Женски одбор „Св. Саве,“ Црквено-школска јеврејска општина, београдске госпођице, Прво српско јеврејско друштво, друштво „Карађорђе“, Дом ученица средњих школа, Материнско удружење, спорт клуб „Душановац“ и Јеврејско Женско Друштво.

[Свршетак свечаности.]

Овим је свечаност откривања споменика била завршена. *Краљ*, Краљевић *Ђорђе*, Кнез *Арсен* и принц *Павле*, војдода *Путник* и чланови владе одвезли су се у двор, праћени бурним поздравима.

Престолонаследник је имао сад да поведе војску за дефиловање поред двора, али се то није могло одмах учинити, јер је свет био тако нагрнуо за аутомобилима, мислећи, да је и престолонаследник отишао да је за неколико минута било немогућно за Престолонаследника и његову свиту прокрчити пут. Отуда се догодило, да је чело колоне на Теразијама, одакле је требало да почне дефиловање, морало застати и подуже причекати, док није приспео Престолонаследник.

[Дефиловање војске.]

На Теразијзма су Престолонаследника и штаб Прве Армије одушевљено поздрављали. Из густих гомила света, са прозора и балкона, *осуо се читав иљусак букета и цвећа* на храброг команданта Прве Армије. Са свију страна чули су се урнебесни поздрави „Живео Престолонаследник Александар!“ „Живела напобедна српска војска!“

За Престолонаследником је ношена застава, коју је добио од Кола Српских Сестара и сребрни лаворови венци, дарови Друштва Св. Саве и Црквено-школске Јеврејске општине у Београду. У пролазу, *поред импровизоване лађе*, Престолонаследник је бацио *тужни поглед* на ленгер и катарку, на којима су се виле српске и црногорске заставе. Лађа је престављала српско море, које српска војска мора још једном освојити.

Одмах по доласку Престолонаследниковом, дат је знак да дефиловање почиње.

Крете се прво VI пешадијски пук колоном двојних редова. Војници су ишли врло добро. Навикнути на брзе ратне марше по Овчем Пољу и Осоговским Планинама, правили су они 115 корака у минуту. Ово живље маршовање пешадије правило је врло леп утисак на присутне.

Командант пука, г. Ђура *Докић* јахао је на свом лепом коњу сав окићен лаворовим венцима. Свет га је одушевљено поздрављао; али је његово лице задржало ону исту непомичност и хладнокрвност, коју су његови војници научили да гледају код свога команданта у окршајима.

Маршује први батаљон. Води га мајор Василије *Луковић*. То је трећи командант тога батаљона. Први је био мајор Пера *Прошић*, који је славно погинуо на Бакарном Гумну, други Милан *Васић*, који је пао у љутом окршају са Бугарима 17. јуна на Сушеву. Командир прве чете, храбри капетан Богдан *Анђелковић*, почива вечни сан на кумановском гробљу.

Редови храброг шестог пука маршују поносно. Војничка су лица озарена срећом и задовољством због сјајног дочека. Други батаљон води мајор *Каралић* Његов претходник, мајор Сава *Мацић*, погинуо је на Сушеву. Гледам трећу чету тог батаљона, како изгледа *проређена*. Она је претпрошле године била најбоља у гађању у целој српској војсци.

Официри и подофицири иду поред трупа рамљуцајући, јер *нема ваљда официра и подофицира у том пуку, који није бар једанпут рањен.*

На челу трећег батаљона појави се мајор Милутин *Пешковић*, један од најхрабријих официра у дринској дивизији. У оба рата био је озбиљно рањен и из бојне се линије никад није рањен повукао, док се бој не заврши. Четврти батаљон мајора М. *Томића* ишао је лепим журним темпом.

Појави се митраљеско одељење. Водио га је поручник *Николајевић*. Његов претходник капетан *Стојадиновић* погинуо је на Сушеву.

За шестим пуком маршовао је одред добровољаца. Лица наших храбрих четника била су препланула на јаком мађедонском сунцу.

Четврти коњички пук великог кнеза Константина *Константиновића* продефиловао је са исуканим сабљама. Одлично држање војника изазвало је код присутних одушевљено поздрављање. Тај пук у првом рату имао је славне подвиге на Прилепу, а његов чувени јуриш пред Штипом биће записан златним словима у историји српске коњице. Ту су мајори *Гавровић* и *Рафајловић*, који су се у оба рата одликовали својим јуначким делима.

За њима је прошао пук коњице дунавске дивизије. Одважни потпуковник *Цоловић*, који је са српским коњаницима избио на Јегејско Море, био је поздрављен урнебесним узвицима: „Живео!“

Најзад је мирно и достојанствено прошао дунавски артиљеријски пук. Топови су били окићени лепим лаворовим венцима, а на коњским уздама вили су се пешкири, поклони београдских госпођа Историја тога пука представља историју и првог и другог српског рата.

Дунавске тобџије учествовале су у свима бојевима прве армије и издржали су опсаду Једрена и Скадра. Неустрашиви команданти и командири: г. г. Св. Матић, Драг. Стојановић, Пера Лазаревић, Сава Трипковић, Драгољуб Благојевић, Илија Петковић, Никодије Обрадовић, Завишић, Вучетић и други чинили су част српској артиљерији у свима окршајима.

*) Из београдске „Политике.“

ЛИСТАК.

ЛАВОВА ЗАХВАЛНОСТ.

(По Гелију, римском писцу из II. века после Христа. — Aulus Gellius написао је: Noctes Atticae lib. XX.)

У великом тркалишту [Circus maximus] у Риму даваху се народу једног дана сјајне игре. Тамо беху доведене најљуће звери необичне грдобеве и дивљаштва. Народ се највећма чудио лавовима, од којих је један и својом невиђеном величином и бујном гривом и страховитим урлањем од свих далеко одвојио. У ту борбу с дивљим зверадма доведени су били многи злочинци на смрт осуђе међу осталима и један роб по имену Андрокло. Кад овога опази издалека онај големи лав, намах застаде као дивећи се те полако и мирно, као сећајући се начега, приближи му се. Затим умиљавајући се и репом машући као пас приљуби се његову телу и стане му ноге и руке умиљато лизати. Андрокло пак, испрва ван себе од силнога страха, почне полако, на толико умиљавање страхотне животиње, к себи долазити и лава изближе посматрати. Затим, као обновивши међусобно познанство, стану се лав и човек задовољно и весело гледати.

Тај посве чудноват и необичан призор изазвао је у народу силну вику и урнебес. Андрокло буде од цара позван и упитан, зашто је онај љути лав само њега јединога поштедео. Сад Андрокло приповеди чудновату причу.

Кад, рече, мој господар управљаше као намесник провинцијом Африком, ја сам његовим неправедним поступањем и свагдашњим шибањем најзад приморан био одбећи га. Па како ми у оној земљи, у којој владаше мој господар, не беше сигурна станка, то сам се повукао био далеко у пешчану пустињу и наумио, да, ако не нађем хране, ма којим начином смрт потражим.

Лутајући тако по врелом афричком песку и жаркој сунчаној жези, натрапам случајно на једну удаљену и скривену пећину те се у њу труднан и уморан склоним. Ускоро затим дође к истој пећини овај лав с крвавом једном ногом стењући и ричући од тешког бола. Опазив изненада пред собом страшног лава смрче ми се пред очима од силнога страха. Али кад лав уђе у онај свој стан те ме виде, како се гурим и кријем, приближи ми се мирно и кротко пружајући ми и показујући своју рањену ногу као да тражи помоћи од мене.

Из табана његове шапе ишчупам голем трн, сукрвицу брижљиво исцедим и, сад већ без великог страха, све осушим и крв убришем. Лаву је након мога труда и лечења очевидно одлахнуло те, спустив ногу на моје руке, легне и заспи.

Од тога дана ми смо, ја и овај лав, три године у истој пећини становали и о истој храни живели. Он је сваки дан ишао у лов и доносио ми свакојаку дивљач, коју сам ја, не имајући ватре, на сунчаној припеци пекао и хранио се. Али, пошто ми је тај зверски живот дотужао био, уграбим прилику, кад је лав једног дана у лов отишао био, и оставим пећину.

Трећи дан мога путовања смотре ме војници и ухвате те будем из Африке и Рим своме господару одведен, који ме одмах осуди на смрт, да се с дивљим зверадма борим. Овај пак лав мора бити, да је мене тражећи, такођер ухваћен био и овамо на борбу доведен. Ту смо се опет видели и поново познали па ме је поштедео и опет ми делом захвалио за моје доброчинство и видање.

Овако Андрокло. Стога по опћој жељи буде казне ослобођен и отпуштен а уз то му народ једногласно још и лава поклони.

После тога виђаше се Андрокло водећи лава на танкој врпци по целом граду и похађајући гостионице и друга јавна места. Сви дариваху Андрокла новцем а лава обасипаху цвећем кавујући: ово је лав домаћин човеку, ово је човек лекар лаву.

Ђ.

[Пред двором.]

За време дефиловања код двора су се биле слегле огромне, непробојне масе света, које су нарочито биле притисле тротоар преко пута двора. Један део простора с десне стране капије остао је слободан. Ту су се налазили при дну новинари и неки лекари страних мисија, пред самом капијом официри, који су тренутно ван строја, а с друге стране музика, која је непрестано свирала парадни марш.

На дворском балкону налазили су се *краљ*, краљевић *Ђорђе*, кнез *Арсен*, војвода *Путник* и г. *Пашић* са свима члановима владе. Сви они су с видним уживањем посматрали и отпоздрављали ове победоносне и славом увенчане српске војнике. Нарочито се на лицу краљевом и г. Пашићевом огледало то задовољство, та срећа. Г. Пашић је, иако *по чину каплар* у народној војсци, у овој прилици заборавио, да војник гологлав не салутира, него је с времена на време, озарена лица, подизао руку и салутовао, иако је био гологлав.

Ратници, који су, како официри, тако и војници, правили изванредан, грандијозан утисак нарочито сад приликом овога дефиловања, били су громко и одушевљено поздрављани из хиљаде грла поносито раздраганог света. Често су се чули из публике узвици имена појединих официра, којима су њихови познаници честитали. Нарочито је френетично био поздрављен престолонаследник, који је, пројахавши поред балкона, скренуо у дворску капију и ту сачекао пролаз целе војске.

Кад је у 1 час по подне завршено дефиловање, које је трајало 45 минута, масе света су се разилазиле по улици, локали су се препунили и свуда су се осећали весеље, срећа и задовољство.

[Бакљада.]

Много пре, него што се кренула свечана бакљада, цео Престолонаследников Трг до „Лондона“ био је прекриљен масом света, тако да је кордон жандармерије са муком одржавао ред.

Свечана бакљада, коју су носили највиђенији београдски грађани, кренула се од општине тачно у 7 часова увече са музиком на челу, пред којом је ишао одред коњичке жандармерије. Бакљада је кнез-Михаиловом и Милановом улицом дошла пред двор, где је у име Београђана поздравио краља г. Тодор *Михаиловић*, трговац, овим говором:

Краљу Господару!

Одана ти престоница, која никад ни у бризи ни у радости, није двојила своје осећаје од Твојих, и данас је срећна што ти може честитати овај велики доживљај, повратак с бојног поља Твога јуначкога сина и наше узданице, наше будућности, нашега милога престолонаследника, на челу храбре српске војске, с којом је он извојевао један низ победа, које ће испунити најсветлије стране историје српскога народа.

Читав један век је протекао крваве борбе и тешких напора за ослобођење крста од некрста. И тај век, и та борба, зачела је када се пре сто година Твој Дед, прослављени и велики Вожд појавио на Орашцу, те

„Диже народ, крсти земљу
А варварске ланце сруши;
Из мрвијех Срба дозва,
Дуну живот српској души.“

Након равно сто година, Господару, помолио си се Ти Богу на Орашцу и заветовао светим аманетом Великог Ти Деда. И гле, народи балкански, које је он некада први позвао да се пробуде из мртвачког сна, пренуше се на Твој позив и Ти, Господару, довршио, дело, што је он започео.

Значајно је и велико дело, Господару, које си с Твојом јуначком војском и родољубивим и мудрим светницима Твојим завршио. Историја од јуче и данас испуњава нас, савременике њене, поносом и гордошћу и надахњује нас захвалношћу и дубоком оданошћу према Теби и Твоме Дому, Господару! Из те захвалности и оданости, Господару, потиче и наша готовост да Те и даље са пожртвовањем помажемо у свима Твојим будућим напорима за добро, углед, величину и сјај Србије, која се сада простире од Дрима до Струме и од Дунава до лепих Македонских језера.

Живео наш љубљени и узвишени Краљу!

Живео јуначки Ти Син, Престолонаследник Александар!

Да живи цео Твој благословени Дом!

Краљ се кратким говором заблагодарио Београђанима, који су и овом приликом показали своју велику љубав и оданост краљевом Дому.

Од двора је бакљада кренула Милановом и Милошевом улицом и дошли до Александрове улице, где се и разишла.

НОВИ САД, 19. августа 1913.

— **Забрана српских школских печата**. Један престонички лист доноси вест, да је министар богочасти и наставе **у споразуму са будимским епископом** забранио српским автономним школама употребу српских печата, те да је наредио управама школа, да му чим пре пошљу отиске нових печата *и на мађарском језику*.

Пре него што се упустимо у дискусију о овом новом атентату на српске школе, најенергичније тражимо из будимског владичанског двора објашњење о поступку у овој врло немилој ствари.

Зар млади будимски епископ сада, на почетку политичке сезоне, излази пред српски народ са таким „даром“? Зар Његово Високопреосвештенство мисли, да ће *данас* српски народ мирно поднети ангажовање једног српског владике у мађаризацији? Зна ли Њ. Високопреосвештенство да владике нису на свету због владика, него због народа?

Политички преглед.

— **Међународна конференција у Хагу**. У септембру се састаје међународна конференција у Хагу, **на којој не ће учествовати чланови мађарске опозиције**. Гроф Апоњи изјавио је, како се опозиција одриче учешћа на међународној конференцији из истих разлога, из којих избегава угарску саборницу, те ће се дома даље борити са владом.

Свакоме је пак јасно, да гроф Апоњи пештанску парламентарну бруку не ће да износи пред форум Европе. И без тога, међу тим, за Европу нису тајна сва она парламентарна чуда, које је извео гроф Стеван Тиса и његови мамелуци.

Дописи.

Ст. Футог, 13. (26.) августа. *(Родољубље и свест Срба Футожана. — Забава женске задруге. — Српска читаоница. — Српска земљорадничка задруга.)* Законом државним од ове године *подигнуте су учитељима плате*. Свака црквена опћина позвана је да се изјасни, да ли мисли из својих средстава и на даље издржавати своје школе, или ће тражити државну припомоћ. Срби Старофутожани, знајући, шта се тражи од оних општина, које уживају ту помоћ, не хтедоше рачунати на њу, него *једногласно закључе, како у црквеној скупштини, тако и у опћинском представништву, да ће* **из својих средстава** *своје српске вероисповедне основне школе и на даље издржавати* и плату својим учитељима према новом закону, надопунити. Кад се узму у обзир, *врло слабе имовне прилике* како црквене, тако и политичке опћине, па онај силан намет, којим су наши људи оптерећени, тада у истини морамо честитом народу дати *свако признање*, што је и поред тога тако лепо, сложно и једнодушно устао, да одбије од школе дар, за који се тражи уздарје, које би било само на штету школе и оне српске нејачи у њој.

Евала таким Србима!

Наша честита Српска Добротворна Женска Задруга од дана свога оснивања па до данас јесте овдашњој сиротињи права мајка, а просвети носилац луче, којом светли путању, којом ходе они, који у просвети траже душевне хране.

Небројена су добра дела наше задруге, нарочито ове године, тако, да се према приликама, толиким доброчинством, мало која задруга може похвалити.

Том својом пожртвованошћу и ретким родољубљем, нашла је наша задруга учесника у свом раду међу свима слојевима нашега друштва. Тако је задруга, да би своје изворе за даљи родољубиви рад ојачала, приредила забаву 7. јула о. г. На позив њен драговољно се одазвали сви они, који имају смисла за правилно схватање своје дужности према овакој једној просветно-родољубивој установи. учитељи и учитељице, учитељке, лекар, лекарник, ђачка омладина, дичне Српкињице из места и са стране, и то Босиљка *Настића* из Сентомаша, позната у дечјој књижевности, иначе једна од најврснијих чланица девојачког кола ондашњег, па Дана *Јездића*, свршена ученица више школе из Н. Сада, одазваше се позиву задружном, те одиграше Нушићев „Свет“ са толико умешности и правилног схватања посла им, да су сви од реда извели своје улоге далеко вештије од најбољих дилетаната.

Учитељ г. Стева *Бошњак* беше на даскама више од глумца. У њему видесмо правога Тому чиновника у пензији из живота, те заборависмо, да је то што гледамо, тек игра у позоришту.

Уз њега пристајаху сви остали, а нарочито истичемо гђицу Босиљку *Настића*, гошћу, која својом интелигенцијом и разумевањем улоге беше освојила публику.

Не мање хвале заслужују гђе: Љуб. В. *Марјанскога*, Олга Ст. *Петровића*; гђице: Мара и Милица *Николића*, Дана *Јездића* и Милица *Куцурчева*, па господа: Др. Д. *Јелесић*, Ст. Д. *Поповић* и Лаза *Вукотић*. Сви они смишљеном игром су доприносили, да се „Свет“ прикаже онако живо колорисан, па смо управо гледали прави *свет*, а не дилетантску позоришну игру.

Целокупна игра ишла је елегантно, лежерно и примерно. Ко год је тога вечера био на забави, дуго и дуго ће се сећати лепог уживања, које му је пружено. Женска Задруга, под мудрим водством гђе уд. Милице Ст. *Илића*, успела је, да у свима нама нађе искрене саучеснике у раду, што је за сваку хвалу.

Српска читаоница ступила је у другу годину свога живота. Број чланова је око 50, а мало по мало, па ће бити и већи. За то кратко време читаоница је, *добротом Матице*, основала лепу књижницу, а повременим часописима пружа својим члановима лепе забаве и поуке. У читаоници је окупљен цвет грађанства свију сталежа.

Наша *земљорадничка задруга* већ од дужег времена *једва битише*. Не можемо рећи, да је овај, или онај крив, него морамо признати, да приликом оснивања њезина нисмо показали довољно интересовања наспрам те установе, те је број чланова њезиних и данас мален. Но, како чујемо, они, којима је стало до тога, да се та установа не угаси, пођоше се саветовати, како би ту установу зановили и подигли на достојну висину. Па дао би Бог, да Футожани ни у овоме послу не буду последњи.

* * *

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 19. августа 1913.

— **Срби позор!** Приближује се јесење доба, када се Срби из свију крајева стичу у Нови Сад. Па онда и пазарују. *Остави свој новац код Србина*, јер туђин му неће оставити. Тешко оном Србину, који не зна своју српску дужност! Ко ће помоћи Србина, ако не Србин, ко ће посетити Србина трговца, ако не Србин, а ко треба Србина боље, солидније да послужи, него Србин трговац? Зато, *Србине*, **купуј код Србина трговца**, а **Србин трговац треба да солидно и добро послужи Србина купца.** Када полазиш у коју трговину, **прво погледај фирму па онда улази!** Сваком српском потуром, која отиде у туђе руке, закинули смо српски народ. Ко противно од овога ради, издајник је свога народа!

— **Главна скупштина свештеничког конвикта**. Пречасна г. г. чланови прав. српског архид. свешт. Конвикта овим се позивају, да изволе доћи у редовну главну скупштину реченог конвикта, која ће се одржати у *Ср. Карловцима* у понедељак дне 26. авг. (8 септ.) 1913. у 10 сахати пре подне у згради заводској са овим дневним редом: 1. Молитва; 2. Извештај Патроната о своме раду у минулој години; 3. Решавање о предлозима Патроната; 4. Извештај Патроната о рачунима конвикта; 5. Извештај Патроната о рачунима удов. фонда; 6. Извештај Патроната о рачунима питомачког фонда; 7. Избор председника и потпредседника; 8. Избор чланова Патроната; 9. Примање нових чланова; 10. Евентуалија.

— **Миљуковљев малер.** Јавили смо, да је злогласни вођа руских кадета *Миљуков* најурен из Београда. Јучерашња београдска „Трибуна“ пак доноси потање о том Миљуковљеву малеру ово:

Прексиноћ је Г. *Миљуков* доживео у хотел „Москви“ једну малу непријатност: српска публика, која се затекла у „Москви“, приредила му је малу демонстрацију. Г. Миљуков је око пола један по поноћи седео за једним столом са Г. Г. Љубом *Стојановићем* академиком и Марком *Цемовићем*, секретаром Министарства Спољних Послова. Неколико млађих људи за суседним столом познали су Г. Миљукова и, после кратког споразумевања са публиком са свих околних столова, један од млађих људи оде столу, за којим је био Г. Миљуков. Он се представи као изасланик публике у „Москви“ и замолио је Г. Миљукова да напусти кавану, јер њему није место међу српским поштеним светом. Г. Миљуков је оклевао, а публика са околних столова је на један деликатан начин, протестима, почела давати израза своме негодовању против тога чудног пријатеља бајагањштине, који је, ваљда, мислио да за свој грош може свуда куд му се прохте.

Г. Цемовић стане на столицу и покуша да са неколико речи каваљерски узме у одбрану Г. Миљукова. Публика је још више почела да негодује тако, да је Г. Миљуков најзад и сам увидео, да ће бити најбоље повући се. То је одмах и учинио, а јуче је отпутовао за Солун.

Г. Миљуков је имао намеру да испитује зверства, која су Срби починили: он и остали чланови Кернецијеве комисије. И сам је случај хтео да се Миљуков лично увери да Срби нису сурови људи и да уопште немају предиспозиција за свирепости. Јер да их имају, Г. Миљуков, као набугарији Бугарин зацело не би видео Софије,. А маркирати га је требало и морало му се дати осетити, јер тај је господин у своме клеветању Србије толико забасао, мора бити искључиво зато, што је мислио, да овде нико ништа не мисли нити осећа.

У осталом, може бити ће Г. Миљукову ова његова мала београдска авантира добро доћи: у Бугарској ће постати омиљенији и у Софији ће му приредити овације.

А какав је *подлац* Миљуков, види се и из овога, што, поводом његове афере у Београду, доноси београдска „Штампа“ у свом јучерашњем броју:

То што је П. Миљуков учинио са самим собом приликом ономадашње сцене у кафани „Москва“, није још ни један јавни радник од како се зна за новинарство урадио. Одређи се свога уверења, одређи се свога рада и поређи га — то се догађа било из спекулативних било из других обзира, али одређи се свога рођеног имена јавно пред масом света, то се до данас није догодило ни једном човеку, који цени себе, своје биће и полаже на своје име.

Кад је П. Миљуков ушао у кафану и сео за један сто, неколицина млађих људи познадоше га. Један између њих обрати пажњу осталима на то и гости се почеше бунити. Али да би се уверили да ли је баш то главом Миљуков, те да не би било пометње, један између њих приступи столу Миљуковљевом, па иако је добро знао да је ово Миљуков запита га:

— Молим вас, да ли сте ви г. Миљуков?

— Ја нисам Миљуков, — одговори овај човек.

— Ви нисте Миљуков?

— Нисам! — одговори дотични.

Гости који су га познавали, почеше да се гласно буне али онај омладинац окрете се публици у реч:

— Мир, господо; г. Миљуков се одриче самог себе, он каже да није Миљуков.

— Стиди се свога имена, срамота! Уа! повикаше гости.

— Ова индивидуа нема више свога имена, јер га се одриче!

— Оставите га, презрите га! — чу се са неколико страна.

Безимена индивидуа која се пре тога маркирала именом П. Миљуков, кад види расположење публике изађе брзо из сале испраћена усклицима:

— Ено безименог! Оде безимени!

Како смо сазнали Безимени ће се ових дана вратити у Русију. Под каквим ће се именом од сад јављати преко руске јавности скоро ћемо видети.

— **Спремајте омладину у свима привредним струкама.** Раскош и господство је толике народе упропастило; рад и штедња је народе подигло. Кад се у српском народу унапреде послови у свима гранама и појача средњи сталеж, онда му нико други нахудити не може.

— **Исправак.** У прошлом броју „Браника“ је изишао изврсни чланак „*Међу српским рањеницима*“, али је случајно изостао потпис писца: г. **дра Лазе Марковића.** Овим ту погрешку исправљамо.

— **Девојачко васпиталиште Св. Мајке Ангелине у Будимпешти (IV. Váci utca 63.)** На захтев родитељима шаље заводске проспекте, даје обавештаје у погледу уписивања питомица за шк. г. 1913.|14. 194 50-90

Новости са стране.

— **Уцењивачи у полицији.** У Паризу се још непрестано води истрага против читаве банде полицијских чиновника, који су чинили велике злоупотребе, закланјајући се својим звањем. Они су беспримерном дрскошћу оптуживали невине људе и редовно утицали да се казне невина лица која нису хтела да плате уцену, док су дарежљиве неваљалце пуштали да вршљају до миле воље.

Утврђено је неколико манира ових полицијских лупежа. Они су на пр. на улици нападали невиног пролазника, тукли га и метали му у џеп какво оружје, затим, ако није хтео да им плати да се ослободи беде, тукли га у полицији и покрај свих несрећникових брањења, заклињали се доказујући његове измишљене кривице.

Неком Розенфелду убацили су у џеп новчаник и на основу њихових исказа, он је осуђен на 13 месеци затвора, што је тобож извршио крађу над напитим човеком.

Жила Басета, сина једног политичара, оптужили као подводача и би је петљан, док се није видело да је у свему био само обичан растанак са једном давнашњом драганом.

Отпуштено је осам нижих полицајаца, а једном жандармериском официру сада је суђење за изгреде у већем стилу.

ТЕЛЕГРАМИ

УРЕДНИШТВУ „БРАНИКА“.

Запечаћена судбина Једрена.

Рим, 19. августа. Бугарски посланик Ризов изјавио је представнику „Трибуне“, да за директне преговоре између Бугарске и Турске **ваља захвалити посредовању Италије.** Ризов има поверења у директне преговоре. **Варош Једрене може остати Турцима,** железничка пак станица треба да остане Бугарима, како веза са Дедеагачем не би била одсечена. Суседство у Једренима утврдиће пријатељство оба народа. (И Бог зна како! Ур. „Бр.“)

Испод Једрена.

Цариград, 19. августа. Једренска армија појачана је једним коњичким пуком.

Судари између турских добровољаца и бугарских чета трају. У прекјучерашњим борбама код Крцалије и Деридеса пало је 160 Бугара.

Разрешење врховне команде.

Београд, 19. августа. Пошто је Врховна команда разрешена, војвода Путник постављен је за шефа генералног штаба.

Пашић у купци.

Београд 19. августа. Службено се јавља, да су вести о министарској кризи неосноване.

Пашић је узео двомесечни допуст и јуче је отпутовао за Маријанске Лазњи. Замењиваће га др. Спалајковић.

Са отварања палате мира.

Хаг, 19. августа. Говор холандскога министра ипостраних дела при отварању палате мира свршио се са напоменом, да имена Берхтолда, Саванова, Мајореска и Греја треба због њихових заслуга за мир урезати златним словима у палату мира,

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

ОГЛАСИ.

НА ЗНАЊЕ

Г. Г. СВЕШТЕНИЦИМА И УЧИТЕЉИМА!

Част ми је, до повољног знања ставити, да се у смислу одлуке В. Сл. Српског Нар. Школског Савета бр. Ш. С. 645|736. ex 1908. смеју употребљавати у српским народним школама само оне тисканице, које су штампане у Српској Манастирској Штампарији и које се могу код мене, по оригиналној цени, добити и то: Уписни записник (felvételi napló), Дневник о напредовању и изостајању (Előmeneteli és mulasztási napló), Дневник о свршеном раду (Haladási napló) и т. д. Даље имам на стоваришту све тисканице и за комуналне школе.

Уједно сам слободан напоменути, да се код мене могу добити сва школска учила, као и писаћи прибор.

Даље препоручујем моје тисканице за **парохијска звања:** породични (домовни) **протоколи, изводи** и **протоколи** крштених, венчаних и умрлих, **изводи,** снабдевени на полеђини са мађарским преводом, **додатак инвентару, уверење, извешће** и **испит, књижице** за прирез и уплату парохијала и верозаконских приноса, као и књижице за уплату црквеног зајма итд.

Све горе наведене тисканице штампане су на изврсно финој хартији.

Особито препоручујем **СРПСКУ ЧИТАНКУ** од Мите Ђорђевића, коју је примио СНШк. Савет за I. и II. разред виших девојачких и за V. и VI. разред мушких школа. Цена је књизи тврдо укориценој 1 Круна.

Исто тако препоручујем своје велико стовариште **сваковрсног писаћег прибора,** као: хартије, пера, мастила, оловака, писаљака, креде, сунђера, правачника итд., и све **по цени јефтиније него игде.**

Моли за многобројне наруџбине

Ђорђе Ивковић,
власник штампарије и књиговезнице, трговина хартије и писаћег прибора и творница штамбиља од каучука и жутог месинга

314 3—3 **НОВИ САД.**

Др. Лаза Марковић
лекар

вратио се с пута у Нови Сад и прима болеснике од 11—12 и 3—4 сахата у свом стану на Деаковом Тргу број 3. 1—3

Имам на продају лепих и здравих 30—40 мет. центи

бресака.

За цену и обавештења ваља се обратити на 313 1—3

Миливоја Ристина
Felső Ittebe (Torontál).

Дражбена објава

којом се објављује, да ће се 16. септембра по нов. у 3 сата по подне у заводским просторијама одржати дражба свих оних драгоцености, које су под ниже означеним бројевима заложене:*)

310	8081	8544	8821	8977	9262
1561	8148	8571	8830	8980	9270
1935	8161	8617	8858	9006	9292
2103	8194	8620	8862	9016	9303
2159	8208	8622	8863	9024	9317
2585	8273	8624	8880	9036	9319
2682	8289	8685	8885	9042	9326
3139	8306	8733	8890	9076	9328
3295	8381	8749	8901	9084	9329
3358	8391	8754	8922	9088	9331
5940	8456	8760	8932	9092	9334
6122	8469	8773	8948	9165	9335
6136	8514	8782	8949	9198	9338
6395	8536	8805	8951	9199	
8057	8543	8809	8976	9209	

Нови Сад, 1. септембра 1913.

ЗАЛОЖНИЦА
Централног Кредитног Завода д. д.

*) Поједини заложени предмети могу се до 29. августа т. г. сваки дан по подне од 3—5 сах. видети у заложници.

ТРГОВЦИ! Обратите се на:

трговачки биро за изравнање

Максима Светозара Вајса

Нови Сад (Ujvidék)
Дунавска улица број 21.

пре него што Вас туже и оврха се спроведе и при том излишан трошак се нагомила. Зато, одмах, како видите и осетите, да не ћете моћи Вашим обвезама и плаћањима одговарати, обратите се на горњу фирму. 308 5-10

НОВА БАЛКАНСКА МАПА.

Најновија Балканска мапа, са новоопредељеним границама, која је ових дана у Београду изашла, стаје 1 К. Ко жели набавити ову нову српску мапу, ваља новац да пошаље унапред на адресу 310-2-6

КЊИЖАРА ЂУРЕ СУБОТИЋА У ПАНЧЕВУ.

ЂАЦИ (СРБИ)

из бољих кућа примају се, где ће бити под родитељским надзором, добро храњени. — Здрав и видан стан са улице. Ближи обавештај даје администрација „БРАНИКА“.

309 5-8

ШТАМПАРИЈА
ДЕОН. ДРУШТВА БРАНИКА У Н. САДУ

ДУНАВСКА УЛИЦА БР. 36.

знатно је проширена и снабдевен са новим брзотисцима које крећу електрични мотори, великим избором слова, орнаментима и шарама — препоручује се п. н. публици у месту и околини за израду сваковрсних штампарских послова и то: дипломе, позива за забаве, брифпапира, коверата, тисканица за црквене и полит. опћине и адвокатске канцеларије и т. д. Препоручује се новчаним заводима за израду свију пословних књига. Израда савремено техничка. — Умерене цене. Послуга брза и тачна. —

Слано Купатило
у Старом Сланкамену

отворено од 1. маја до 1. октобра.

Сланача специјално лечи: ревматизам зглобова и мишића, ексудативно запаљење у трбушној дупљи, материци и јајницима; све врсте катастралних запаљења; малокрвност, бледуњавост и шкрофулозу сви у облика; жигове и севотине; извесне врсте кожних болести. 46 134—150

Купатило има 60 елегантно намештених соба са ценом од I до 4 К; лепу пространу новосаграђену рестаурацију са добрим јелима и пићем, сталну музику која трипут дневно свира.

Ближа извешћа и проспекте бесплатно даје

ШТЕДИОНИЦА У СТ. ПАЗОВИ.

Власник и издавалац: Деоничарско друштво Браник

Електрична штампарија д. д. Браника у Н. Саду.